

РЕЗЮМЕТА

На трудовете на доц. д-р Красимира Лазарова Табакова, представени за участие в конкурса за професор по 1.3. Педагогика на обучението по история (Методика на обучението по история), обявен в ДВ, бр. 35, 12.04.2013 г.

I. Монография

Учебникът по история – дидактически аспекти. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“. София, 2013, 335 с.
ISBN 978-954-07-3509-2

За пръв път в теорията и практиката на обучението по история и цивилизация се представя системно изследване върху проблемите на учебника. Анализът се осъществява на две равнища – теоретични аспекти и дидактическите компоненти и тяхната функция. Първият акцент е поставен преди всичко върху проблема за връзката ДООИ – Учебни програми и учебник. Проследени са нормативните документи, които регулират издаването на учебниците и от там тяхната същност като учебна книга, която притежава функцията (или претенцията) на педагогически текст, който да формира светогледа на младото поколение, като дава не само знания, но води до формирането на умения, присъщи на историческото познание и историческата наука. Макар поставен предварително в една определена рамка, учебникът по история, както и всеки друг педагогически текст, има редица функции – информационна, комуникативна, възпитателна и т.н.

Проучването на връзката учебна програма – учебник, е важен компонент от системата на комуникация, стоящ в основата на разработването на всеки учебник. Учебните програми очертават параметрите, които трябва да се имат предвид от страна на авторите на учебниците, с основна цел да се подготви един продукт, който да води към създаване на базисни и специфични компетенции, към самостоятелно учене, към усвояване на понятийния апарат на историята и като крайна цел – формиране на историческо мислене и съзнание на младото поколение. На базата на Таксономията на Блум е направен анализ върху поставените постижими цели в учебните програми и тяхната реализация на ниво учебник. Често критично, авторът е разгледал положителните страни в тях, и разбира се някои слабости. Идеята е, че все пак, учебникът се явява монологичен текст, който влиза в досег с подрастващото поколение. Опитът да се направи експертна

оценка, води както до много положителни изводи, така и до някои критични бележки.

Вторият проблем, който се засяга в монографията, се отнася до посоките на промяна в новото поколение учебници след 2001 г. Направени са анализи на авторските текстове на почти всички действащи учебници (5 – 11 клас), като е обърнато особено внимание на преноса на постиженията на българската и чужда историография в тях. Представянето на различни гледни точки дава възможност на учениците да разберат сложните исторически процеси, да изградят адекватни представи за историческото време, за продължителност, причина и следствие. Чрез преноса на нови идеи и концепции в учебниците се формира и представата за многоперспективност на историческия процес, изгражда се критична, мислеща личност, която да се информира в огромния информационен поток, да заема лична позиция и да бъде подготвена за реалностите на живота.

Вниманието на автора е насочено и към проблема за дидактическите компоненти в учебника – историческите документи и тяхното многообразие, понятията, изображенията и условно – графичните изображения. Тук отново е разкрита връзката ДООИ – Учебни програми и очакваните резултати по отношение на формиране на умения за боравенето с посочените компоненти. Предложени са систематизирани класификации, които могат да се вземат под внимание както от учители, така и от автори на учебниците. Една от важните функции на тези компоненти е развитието на изследователските умения, интереса към анализ на различни исторически източници, които имат в много случаи интердисциплинарна връзка с дисциплините от КОО „Обществени науки и гражданско образование“. Отчетени са някои слабости в подходите на автори и издатели най-вече по въпроса за изграждане на цялостна система по отношение на понятийния апарат, на самостоятелната работа на учениците и формирането на компетенции.

В третата част са включени статии, в които са проучени в сравнителен план български, испански и мексикански учебници. Основният и най-важен извод, който може да се направи от тези изследвания е, че последните години българските учебници се променят в положителна посока, но все още залагат най-вече на политическата история и в по-малка степен на онези проблеми, които присъстват като насока в учебните програми, но не намират подобаващо място в учебниците, а именно – проблемите на културата, на ежедневието, на социалната история.

II. Учебници и учебни помагала

Методика на обучението по история. Курс лекции. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“. С., 2013, 321 с. ISBN 978-954-07-3554-2 (под печат)

Курсът лекции е предназначен за студентите от Историческия факултет, които придобиват учителска правоспособност и професионална квалификация „Учител“. Целта е те да бъдат запознати с основни теоретични и технологични проблеми, свързани с процеса на обучение.

Курсът лекции е изграден в два големи тематични кръга – Теоретични основи на обучението по история, който включва седем лекции и Технологични аспекти на обучението – десет лекции. Следват се както класическите модели за изграждане на един лекционен курс, така и въвеждането на нови теми и проблеми, които досега не са присъствали в познатите ни методики на обучението по история.

В първата част се отделя особено внимание на функцията на образованието и предизвикателствата пред всеки, който ще пожелае да се влее в редовете на учителските кадри. Това е призвание, което всеки млад човек трябва да осъзнае. Защото образованието това сме ние, които го правим, които работим с подрастващите. В един теоретико-практически план са разкрити основите на методиката, задачите, които стоят пред нея, принципите, които се прилагат в обучението по история, функцията на учебниците, съобразно новите реалности в училище. Обръща се внимание върху принципите в обучението по история и особено върху представите за формирането на историческото време, историческата хронология и т.н. Един от основните акценти, поставен в тази част на лекционния курс, е върху целите на историческото образование, учебните програми и учебниците. Разкрита е връзката между тях, което често определя и прилагането на иновативни технологии в обучението.

Във вторият проблемен кръг се обръща внимание на методите, класно-урочните форми и е потърсена връзката между стандарти – очаквани резултати(УП) и заложените дидактически цели за формиране на умения и компетенции у учениците. Показани са различни подходи при работата изобщо с историческите източници, условно-графичните изображения и други дидактическите материали, с оглед формиране на умения.

Особен акцент е поставен върху оценяването в обучението по история – стандарти, критерии, преодоляване на субективността. В съответствие с

конструктивизма и промяната на мястото на ученика в образователния процес е обърнато внимание на интерактивните методи и са дадени примерни варианти за работа. Специална лекция въвежда студентите как да бъде използван устния метод, приложим при антропологическите / етноложките проучвания, но и много ефикасен в часовете по ЗИП и СИП. Усвояването на интерактивните методи като цяло активизира участието на учениците и променят тяхната роля в образователния процес. Лекционният курс е съпроводен със семинарни занятия и тук са включени като примери постиженията на студенти от ИФ по изпълнението на различни дидактически задачи.

Считам, че предложеният курс ще има важно практико – приложно значение и ще улесни студентите в тяхната професионална подготовка.

Основните приноси авторът вижда в представянето на основополагащи теми, които ще служат като база за теоретичната и практическата подготовка на студентите.

Тестови задачи по история и цивилизация за 7 клас. Изд. Булвест 2000, С., 2008; Съавт.: Ек. Михайлова; 51 стр.

В помагалото са разработени по нов начин типове задачи с избираем и отворен отговор. Те са съобразени: с изискванията на Програмата по история и цивилизация за 7 клас в съответствие с очакваните резултати и уменията, които трябва да изградят и усвоят децата; съобразени са със структурата на учебниците по история (независимо от издателството); подходящи са за самооценка на учениците. Втората част(задачи с отворен отговор) дава възможност на всеки преподавател, според аудиторията, с която работи и според собствените си професионални цели, които си е поставил, да изготвя комбинирани тестове.

В случая може да се отбележи, че авторът насочи вниманието си преди всичко върху понятията и темите свързани с ежедневието, култура и религия, историческата география. Именно там учениците срещат сериозни трудности, поради недостатъчното внимание от страна на учителите върху подобна проблематика. Богатият илюстративен материал, който съпътства задачите, цели да подпомогне наблюдението и да засили изследователския интерес у учениците.

III. Студии и статии

А. Дидактика на историята

- 1. Средното образование в България в началото на XXI в.** –В: Ученые записки Бакинського славянского университета. Серия общественно-политических наук. **Баку, Азербайджан, 2011, № 2, с. 129-141**

В статията, публикувана в Годишника на Бакинския славянски университет в Баку, се разглежда състоянието и проблемите, които среща българското образование в началото на XXI в. На базата на статистически данни и проучване на изследванията се дава представа за напредъка и трудностите, които среща българското образование в условията на прехода.

- 2. Княз Александър I Батенберг и вижданията на учениците за неговото управление.** – Във: Трето българско царство 1879-1946. Научна конференция. София, 12 май 2009. Сборник с доклади. С., 2009, с. 58-65 ; Също в: История, 2009, № 3, с.31-39

Изследването се базира на проучването на учениковите постижения въз основа на статистически анализ и конкретните наблюдения върху резултатите от Олимпиадата по история. Основният интерес е концентриран върху учебниците и представите, които те формират у подрастващите по отношение на първия български владетел – Александър I Батенберг.

- 3. Сава Радулов и приносът му към българското образование.** –Във: Култура и културна политика в България 1879-1944. Изд. "Беллопринт" ООД. Пазарджик, 2009, с. 204-209

В статията е разгледана преди всичко дейността на Сава Радулов от Панагюрище като пръв изпълняващ длъжността директор на Болградската Гимназия, открита през 1859 г. със съдействието на Николаки Богориди. Освен това е проследена неговата дарителска дейност на базата на архивни материали от ЦДА, които за пръв път се пускат в научно обращение.

- 4. 150 години Болградска гимназия.** Държавна агенция на българите в чужбина. Съставител: доц. Красимира Табакова и доц. Надя Манолова. **Прилага се диска.**

Съдържа се информация за създаването на първата българска гимназията, за преподавателите, възпитаниците, самото училище и печатницата към него. Разкрити са усилията на възрожденските българи да издигнат нивото

на образование на своите сънародници, като осигуряват стипендии за обучение извън Молдова в престижни европейски университети. Подготовката на диска е за целите на ДАБЧ и са използвани както познатите публикации по темата, така и нови архивни материали.

5. Откриването на Америка, отразено в мексиканските и българските учебници. –Във: Историкии. Научни изследвания в чест на доцент д-р Стоян Танев по случай неговата 70-годишнина. Унив. изд. „Епископ К. Преславски”. Шумен, 2007, с. 855-865.

В статията е направен анализ на различни учебници – български, мексикански и испански и как в тях е представено откриването на Америка, какви образи се формират чрез текстовете и илюстрациите и как да се преодолява изкривяването на представите, които формираме в клас.

6. Проектно базираният метод в обучението по съвременна история. – Във: Преломни времена. Юбилеен сборник в чест на 65-годишнина на проф. Любомир Огнянов. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“. София, 2006, с. 58-72.

В статията се разглежда един от интерактивните методи, който се прилага в обучението по история. Посочени са стъпките за реализирането на проектния метод и са дадени конкретни примери от наблюдавана работа с базови учители и от практиката със студентите от Историческия факултет. Проектният метод е съобразен с новите педагогически парадигми за промяна на мястото на ученика и учителя в процеса на обучение. Той намира особено място в гражданското образование, а като бъдещи учители нашите възпитаници ще се ангажират и с преподаването на подобни проблеми. Статията е практически ориентирана, показва методологическите похвати за реализацията на даден проект.

7. За началната подготовка на учителите по история. –Във: Учител на учителите. Юбилеен сборник в чест на проф. Йордан Шопов. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“. София, 2006, с. 134-141.

В статията се поставя на разглеждане какви са промените в подготовката на учителите в ИФ за придобиване на учителска правоспособност, изискванията към тях и перспективите за реализация.

Б) Исторически изследвания

8. Политиката на Второто стамболовистко правителство по националния въпрос през погледа на БРСДП (1903-1908). – ВЪВ: Толерантният националист. Стайко Трифонов. Паметен сборник. Парадигма. С., 2009, с. 147-165

В статията е поставена на разглеждане политиката на Второто стамболовистко правителство по националния въпрос и отношението на Партията на широките социалисти, начело с Янко Сакъзов, към нея. Важното е да се отчете, че критиката на БРСДП се отнася преди всичко до водената от княза политика, обсъждането на проблеми свързани с извоюването на автономия на Македония и перспективите за една Балканска конфедерация на Балканите. Във възгледите на тази партия се съчетава по един интересен начин националното и интернационалното начало.

9. Илия Бояджиев – изтъкнат дипломат и пълномощен министър от Пазарджик. – ВЪВ: Министри и законодатели от Пазарджик 1879-1947. Изд. "Беллопринт" ООД. Пазарджик, 2009, с. 93-98.

Илия Бояджиев от Пазарджик е брат на Димитър Бояджиев – виден поет-символист и на Коста Бояджиев, банкиер и министър в правителството на Кимон Георгиев. Това е първият акредитиран дипломатически представител на България в Испания през 1923 г. Макар да резидира в Рим, той описва интересни моменти от срещите си с испанския крал и външния министър, обсъдените въпроси от взаимен интерес, и личните си впечатления от испанските държавници и политици, с които влиза в контакт. Статията е подготвена на базата на оригинални документи от Архива на МВНР, които се пускат в научно обращение.

10. Независимостта и партията на широките социалисти. – ВЪВ: Независимостта на България 1908 г. – поглед от ХХI век. ИИИ при БАН, С., 2010, с. 117-127.

Представени са възгледите на широките социалисти по отношение на Независимостта и промените, които настъпват след това в българската държава. Всичко това е разгледано в контекста на общата обстановка на Балканите – Турция и България, на базата на архивни документи и изследвания.

11.Българският политически живот през погледа на един испански дипломат. – Във: Празнично-юбилейната история. Научен семинар, Китен. С., 2012, с. 140-147

Представени са два интересни документа от Архива на външните работи – Мадрид за общата обстановка в България в периода непосредствено преди Балканската война и впечатленията на испанския дипломат от среща с българския цар Фердинанд. За пръв път подобни документи се поставят в научно обращение.

12.Испански документи за българския църковен въпрос през Възраждането. – Във: Историята, истината, историкът. Юбилейно издание по случай 80-годишнината на професор Николай Генчев. Университетски комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“С., 2012 , с. 145-157.

Проучени са документи от Български исторически архива, които са дело на испанските дипломати в Цариград през втората половина на XIX в., свързани с българския църковен въпрос. Интересът към българите и информацията, която предоставят испанците за техните искания показват познаване на обстановката, сериозен анализ върху вплетените в борбата различни сили – Патриаршията, Русия и другите Велики сили, Високата порта. За пръв път се поставят в научно обращение подобни документи.

III. Под печат:

1. Управлението на Александър Стамболийски – един различен поглед. (приложено в публикациите, под печат)

Представени са някои нови документи за дейността на правителството на БЗНС, през погледа на испанските дипломатии, акредитирани в София.

Документите са от Архива на Външно министерство – Мадрид. Те оценяват критично някои от дейностите на Ал. Стамболийски и провежданите реформи от него. Документите се поставят в научно обращение за пръв път.

2. Преподаването на Гражданско образование в Историческия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. (приложено в публикациите, под печат, 6 стр.)

Споделя се опитът на Исторически факултет в преподаването на Гражданско образование в Магистърската програма «Гражданското образование чрез обучението по история» и в двете педагогически специалности «История и география» и «История и философия». Основната цел е студентите да бъдат подготвени за евентуалните промени както в предстоящия Закон за образованието, така и за реализиране на целите на историческото и гражданското образование.